

N:o 12.

Ank. till Riksd. Kansli d. 14 Febr. 1870, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, i fråga om bestämmande i penningar af arrendesgifterna för Statens egendomar.

(I. A.)

Sedan Kongl. Maj:t, uti nådig förordning den 23 Juli 1869, angående förändring af grundräntor och kronotonde, föreskrifvit, att dessa utskylder för tiden från och med år 1871 och derefter framgent skola i penningar, efter beräkning af stadgadt medelpris, af de skattskyldige utgöras, hade, på sätt af ofvannämnda, under den 24 nästlidne Januari till Riksdagen aflåtna och i första samlingen af bihanget till dess protokoll under N:o 14 intagna nådiga proposition inhemtats, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Södermanlands län, i memorial den 15 sistlidne Oktober, underdånigst fästet Kongl. Maj:ts uppmärksamhet derå, hurusom de skäl, hvilka legat till grund för bemälda nådiga föreskrift, syntes ega full tillämpning äfven å arrenden af sådana statens egendomar, som varda för kronans räkning utarrenderade; hvadan och då det åläge Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att afgifva förslag till blifvande minimi- och maximi-arrendebelopp för åtskilliga sådana egendomar, hvarå nu gällande arrenden ett eller annat år härefter löpte till ända, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i underdånighet hemställt, huruvida det ej täcktes Kongl. Maj:t i nåder föreskrifva, att dylika arrenden, hvarom förslag till arrendebelopp hädanefter upprättas, skola i penningar utgöras, helst derigenom både arrendatorn och staten skulle, enligt Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes åsigt, komma att tillskyndas båtnad.

Uti det utlåtande, som Kongl. Kammar-kollegium och Kongl. Statskontoret den 12 sistlidne November häröfver på nådig befallning i underdånighet afgifvit,
Bih. till Riksd. Prot. 1870. 4 Saml. 1 Afd. 5 Häft.

hade nämnda Kollegier förmått, hurusom uti en af dem, på grund af Kongl. Brevet den 11 Maj 1855, utfärdad kungörelse af den 29 Juni samma år stadgades, att, der icke särskilda omständigheter erfordrade leverering af natura-persedel, alla arrenden af statens egendomar dädanefters skulle bestämmas antingen i spanmål eller i penningar eller i bägge delarne, med iakttagande dervid att spanmålen alltid skulle efter stadgadt medelpris lösas med penningar, dock att i öfrigt dittills gällande föreskrifter rörande utarrendering af kronans egendomar fortfarande borde tjena till efter rättelse. Och ansågo Kongl. Kollegierna, att det obestriddigen skulle leda till ytterligare förenkling af uppbörds- och redogörelseverket, om, i likhet med hvad genom ofvanberörda nådiga förordning af den 23 Juli 1869 blifvit stadgadt i afseende på grundräntor och kronotionde, det bestämdes, att äfven arrendena af kronans egendomar skulle utgöras med visst belopp i penningar, i stället att, såsom nu, vexla i värde efter olika markegångspris, samt att en slik förändring kunde utan någon olägenhet ega rum, dock måhända med bibehållande af nuvarande inskränkning, att arrendet bestämmas i natura-persedlar, när sådant i något särskildt fall funnes ändamålsenligt, såsom, enligt Kongl. Brevnen af den 9 December 1812 och den 18 Oktober 1814 till Kongl. Kammar-kollegium, torde vara förhållandet med vissa Kongl. hofstallet till utfodring anslagna kronoängar.

Med afseende på hvad af Kongl. Kammar-kollegium och Kongl. Statskontoret sålunda blifvit anfördt, har Kongl. Maj:t nu föreslagit Riksdagen, att alla arrenden af statens egendomar må, der icke Kongl. Maj:t funne särskilda omständigheter erfordra leverering af natura-persedel, bestämmas i penningar, dock att i öfrigt hittills gällande föreskrifter rörande utarrendering af kronans egendomar fortfarande borde tjena till efter rättelse.

Stats-Utskottet, till hvars behandling ofvannämnda nådiga framställning blifvit remitterad, har, efter erhållen kännedom af ärendet rörande handlingar, tagit det samma i öfvervägande; och enär Utskottet funnit leverering in natura af arrendepersedel i allmänhet olämplig, har Utskottet sökt utreda, huruvida några sådana förhållanden förefinnas, som betinga nödvändigheten af undantag i särskilda fall. Ett sådant förhållande hafva Kollegierna visserligen ansett vara för handen i afseende å vissa, hofstallet till utfodring anslagna kronoängar, af hvilka arrendet utgår i hö, som till hofstallet levereras enligt särskilda kontrakter, hvilka, enligt hvad uti en Kollegiernas utåtande vidfogad reservation upplyses, tilländagå med åren 1877, 1885, 1887 och 1888. Det hö, som enligt dessa kontrakter bör till hofstallet levereras, uppgår dock endast till 4,525 centner, en quantitet, som för behovet icke lär vara tillräcklig. Då upphandling således under alla förhållanden måste ske af det hö, som derutöfver är erforderligt, och, när arrendatorerne brista i sin levereringsskyldighet, jemväl af det hö, som af dem bort aflemnas, samt dylik upphandling å en ort sådan som hufvudstaden, der tillförseln af hö är ganska stor, desto mindre kan antagas vara förenad med någon svårighet, som det vida större höbehovet* för

till en del i landsorterna förlagde artilleri- och kavalleri-regementen lätteligen kunnat afhjelpas medelst upphandling, har det synts Utskottet, som skulle ifrågasvara höleverans till hofstallet kunna för framtiden, i den mån nu gällande arrendekontrakt tilländagå, utan olägenhet upphöra. En dylik åtgärd synes Utskottet vara särdeles önskvärd i afseende å en sådan arrendepersedel som hö, om hvars beskaffenhet att vara levereringsgild eller ej olika tankar så lätt kunna uppstå. Med afseende härå och då priset å hö vanligen är mycket omvexlande, samt högst de år då arrendatorn i följd af felslagen skörd har svårighet att in natura fullgöra den åtagna leveransen, synes arrendepersedeln hö vara bland de minst lämpliga, såsom medförande en sådan höjning af arrendeafgiften i svåra och en minskning deri under goda år, som med penningearrenden ej eger rum; och enär vid arrendets bestämmande sådant utan tvifvel måste af arrendatorn tagas i betraktande, kan, enligt Utskottets tanke, denna omständighet ej undgå att ofördelaktigt inverka på arrendeafgiftens belopp.

På grund häraf och då för det föreslagna undantagsstadgandet, hvilket vid tillämpningen kunde, utan strid mot ordalydelsen, längre än hittills utsträckas, någon särskild omständighet för öfrigt icke blifvit anförd, får Utskottet hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande nädiga framställning måtte på det sätt bifallas, att Riksdagen ville besluta, att alla arrenden af statens egendomar må bestämmas i penningar; dock att i öfrigt hittills gällande föreskrifter rörande utarrendering af kronans egendomar fortfarande böra tjena till efterrättelse.

Stockholm den 14 Februari 1870.

På Stats-Utskottets vägnar:

Arvid Frson Posse.
